

Ima 126 strani, format 12,5 x 19 cm, cena 85 Ffr + poštšina.

Poučni in lični priročnik je v enaki meri namenjen smučarjem kot gornikom. Njegov namen kaže razčlenjeno kazalo vsebine, pa tudi uvod znanega francoskega turnega smučarja in gornika **Harouna Tazieffa**, ki odkritosrčno pripoveduje, da so mu plazovi že precejkrat prizanesli s smrtjo, kar deloma pripisuje svojim izkušnjam s hoje in smučanja v gorah, sreči in znanju o snegu in plazovih, ne nazadnje pa tudi pravilnemu obnašanju v času nevarnosti.

Osnovno znanje o snegu in plazovih bi moral obvladati vsakdo, ki ima z njimi opravka; kdor pa ni brez posluha za skrivnosti narave, naj bi vedel še kaj več.

Tega znanja, žal, ne uče v osnovnih in srednjih šolah. Tudi večina tistih, ki jih ta snov zanima, ne morejo postati slušatelji izbranih fakultet, ki del učnega programa posvečajo tem znanostim. Zateči se pač moramo k poljudnemu čitvu in pojasnilom, ki so vsakomur razumljiva in upoštevati, da je to znanje dandanes že tako obsežno, da mu v celoti niso kos niti znanstveniki, če se s to snovjo ne ukvarjajo poklicno. Zapletenih stvari ni vselej lahko pojasniti s preprostimi besedami; eden izmed tistih, ki to stvar obvladajo poklicno in kot gorski reševalci, pa je gotovo Francois Valla, predsednik podkomisije za plazove IKAR, naš dolgoletni znanec in sodelavec.

Vsebinska priročnika je, na kratko, naslednja:

V uvodu je razloženo, kako so na plazove gledali naši predniki, kakšne so možnosti, da preživimo v plaz, in pričevanje ponesrečenca, ki je preživel nesrečo v plaz.

»Kaj je plaz« je sila poučno poglavje, ki zajema znanje o snegu in njegovi preobrazbi, dejavnike, ki vplivajo na stabilnost snežne odeje ter trganje plazov, oris vrst plazov in mehanizmov proženja. Dodobra so obdelani vreme, vplivi vetra, temperature, lege in oblikovanosti zemljišča. V tem poglavju se seznamimo tudi z nekaterimi pomembnimi podrobnostmi, o katerih doslej najbrž še nismo slišali. Naj tu omenim podrobnejšo delitev sreženja pri majhnih (oglati zrnca) in izdatnejših (zrnca piramidaste oblike) temperaturnih razlikah v snežni odeji, pa francosko delitev plazov na plazove suhega nesprjetelega snega, plazove vlažnega snega in plazove kložastega, sprijetelega snega.

Ko navaja probleme, avtor postavlja vprašanja, kaj storiti in nam postreže z nasveti, kako ukrepati, da ne bo nesreče.

V poglavju »Priprava na turo v zasneženih gorah« nas pisatelj pouči o možnostih seznanjanja z razmerami v zimskih gorah, z vremensko napovedjo, z obvestilom o stanju snežne odeje in opozorilom pred plazovi. Nauk je daleč od tega, da bi navajal k pasivnosti in skrivaštvu,

zato v učbeniku ne manjka izčrpnih podatkov o tem, katere pripomočke naj vzamemo s seboj, da bo hoja varnejša in da si bomo lahko pomagali, če nas doleti nesreča. Seznanani nas s francosko lestvico nevarnosti, ki ni povsem enaka delitvi v večini drugih evropskih držav, se pa od teh bistveno ne razlikuje.

Precej prostora je posvečenega lavinski žolni, ki je trenutno najboljši pripomoček za iskanje zasutega v plaz, v rokah sopotnikov zasutega, torej v okviru medsebojne pomoči in nič manj v rokah organiziranih reševalcev. Priročnik navaja tehnične lastnosti sodobnih lavinskih žoln, možnosti izbire ter način, kako se naučiti dela s temi pripomočki.

V poglavju »Vpliv razmer na terenu« Valla ob upoštevanju možnosti stalnih sprememb ponovno obravnava nekatere pogoje, ki jih je treba sproti spremljati in upoštevati; poslabšanje vremena, nestabilna snežna odeja, težavnost ture, sprememba poteka ture. V mislih ima dejavnike, ki povečajo, kot tiste, ki zmanjšajo varnost: zmerno in izdatno otoplitev, rahel dež in izdatno deževje, sončevo sevanje, veter, prisotnost globinskega sreža, nagib vesine in spremembe nagiba pobočja, poraslost in hrapavost tal in še drugo.

Precej pozornosti posveča vplivu človeka samega: različnemu znanju in sposobnostim udeležencev izleta, izbiri smeri med vzponom in sestopom.

Poglavje zaključuje z vrsto koristnih nasvetov.

»Če se zgodi nesreča« je poglavje, v katerem avtor obdela različne možnosti: ukrepe, ko se zavemo, da bomo imeli opravka s plazom, ko nas zajame plaz, ko plaz zajame in zasuje sopotnika, opazovanje, zaznavanje sledi in značilnih točk na plazini, medsebojno pomoč, kdaj in kako pokličemo reševalce, organizirano reševanje, prvo pomoč in zaščito ponesrečenca.

Priročnik vsebuje veliko odličnih fotografij, skic in tabel, ki bistveno prispevajo k razumevanju snovi in so dobro znane udeležencem dnevov varstva pred plazovi, ki jih vsako zimo organizira podkomisija za plazove GRS.

Pavle Šegula

društvene novice

Prijatelju Fajdigi

Berem časopis Delo. Redko se mi oči ustavijo na strani z osmrtnicami, tokrat pa so se mi. **Primož Fajdiga**. Vzeli so ga Julijci. Kaj!? Zakaj? Vem, da smrt je in vedno bo, vendar - le kje jemlje pravico, da posega v življenja tako zgodaj in med tako krasnimi ljudmi, kot si bil prav ti, Fajdiga! Pred teboj je bilo še mnogo

dela, predno bi se smel soočiti z njo - s smrtjo. Spomin se mi ustavi še pri nekaterih ljudeh. Tudi oni so prežgodaj končali svojo pot. Mladi, polni energije.

Med nama je bilo bežno prijateljstvo, a prijateljstvo je bilo. Kadarkoli sem te srečala, so mi bili klepeti s teboj v veselje.

Ti si svojo pot končal. Vsak človek ima svojo in niti dve si nista enaki. So različno dolge, različno oblikovane. Med seboj jih ne moremo primerjati, niti te pravice nimamo. Vsaka je last posameznikove duše. Ni boljše, niti slabše, so le drugačne. Del pestrosti sveta vidim prav v tej drugačnosti.

Verjetno je res, da je živeti nevarno, predvsem zares živeti.

Klepetov s teboj se bom rada spominjala.

A. G.

In memoriam: Davorin Jereb

7. avgusta smo na pokopališču pod Cerro Otto v Argentini pokopali »šumskega brata« **Davorina Jereba**, znanega plezalca iz prvih zagnanih bariloških let.

Davorin se je rodil leta 1928, doma pa je bil iz Idrije. Kot mlad fantič se je priključil domobranec in je pozneje živel v begunskih taboriščih v Italiji.

V Bariločah se je nastanil leta 1950. Nekajkrat je poskušal srečo tudi kje drugje, pa se je vendar stalno vračal v naš kraj: tako iz Kanade, kjer je preživel nekaj let, kot iz Združenih držav Amerike, kjer je vrsto sezon delal kot smučarski učitelj. »Kdor je jedel kalafate, se vrne v Patagonijo,« pravi znan izrek južnih argentinskih predelov.

Davorin se je odlikoval kot andinist in kot smučar. Plezal je številne težavne smeri, Trondor in Katedralski Stolp sta ga dobro poznala, prav tako Lopezove špice in druge gore v okolici našega mesta. Sodeloval je na različnih prvenstvenih vzponih in dosegel svoj planinski višek v znani odpravi na Paine leta 1957, ko sta on in **Carlos Sonntag** kljub prepovedi čilske vlade poskušala »ukrasti« Paine Grande. Nista prišla do vrha, morala sta odnehati malo pod vršnim grebenom, a sta začrtala smer, po kateri je potem uspelo italijanski ekspediciji.

Jereb je bil ustanovni član Slovenskega Planinskega Društva v Argentini in je zmeraj sodeloval pri društvenem delu. Dostikrat ga je spremljala njegova žena, ki ni Slovenka, temveč nemškega rodu, a je vendar rada poprijela za delo v društvu. Davorin je bil dober in hiter delavec, pa še izredno močan človek, zato se je zmeraj poznalo, kadar je kje zagrabil, najsi je bilo to pri Skalci, na Capilli ali v Planinskem stanu. Včasih je tudi kaj dobrega skuhal ali pripravil slasten »asado«.

Usoda mu je naklonila gorniški konec, čeprav ni umrl v gorah.

Povabljen za dan planincev 5. avgusta - Dia del Montanes, Virgen de las Nieves -, na prireditve gorskih vodnikov, ki je bila v slovenskem Planinskem stanu, je prisostvoval celotnemu večeru, čeprav se je slabo počutil. Z zadovoljstvom je sprejel diplomu častnega člana Vodniške zveze in potem z zanimanjem sledil projekciji najboljšega argentinskega plezalca **Sebastiana de la Cruza**, ki je z edinstvenimi posnetki prikazoval slikovite južne Ande, med njimi seveda njegov Cerro Paine. Ko je bila projekcija končana, je med zadnjimi zapustil Stan in se napolil k svojemu avtomobilu. Tam se je zgrudil in čez nekaj minut so ga našli mladi plezalci, ki so nemudoma poklicali rešilni avtomobil. Pripeljal je v izredno kratkem času, a medtem se je duh slovenskega patagonskega gornika že preselil v višine, ki so ga zasnežene pozdravljale, ko smo spremljali njegovo truplo k večnemu počitku.

Vojko Arko

80 let organiziranega planinstva v Trbovljah

Ob prispevku »Dokumenti za zgodovino« (PV 7-8/92) in ob letošnjem jubileju moramo ugotoviti, da so planinci v Trbovljah odprli obnovljeno kočjo na Mrzlici že 21. julija 1946. Dokumenti o porabi kredita se nanašajo na depadanso, ki je bila neuradno odprta 11. septembra 1949 v okviru prvega planinskega tedna Planinskega društva Trbovlje. Povsem dokončana pa je bila šele leta 1950, ko je bila tudi opremljena s 16 posteljami, od katerih je bilo pet dvoetažnih.

Dne 6. julija 1942 so na Mrzlici požgali planinski dom s pripadajočim gospodarskim poslopjem, prvotno Hausenbichlerjevo kočjo, počitniški dom društva Prijateljev prirode na Štorovi planini in lovsko kočjo na bližnem Humiču

Ali drugače: poleg dveh koč, ki so jih upravljali člani SPD, je bila požgana tudi prva delavsko-planinska postojanka, ki jo je leta 1932 postavilo društvo Prijateljev prirode. Oblast je leta 1937 ta društva razpustila, vendar je dom še naprej ostal in služil svojemu namenu. Požgana je bila prvotna Hausenbichlerjeva kočja, ki je bila od-

Poti miru na frontah

Na prelazu Plocken v Karnijskih Alpah so med prvo svetovno vojno divjali hudi boji, skoraj 60 let pozneje pa so iz nekdanjih frontnih in vojaških poti nastale »poti prijateljstva«. Tisoče mladih ljudi, predvsem planincev iz vseh predelov Evrope, je skrbelo za to, da so spet uredili in vzdrževali poti in plezalne zavarovane smeri v tem edinstvenem muzeju na prostem. V kraju Kotschach-Mauthen so zdaj odprli »Muzej 1915-1918«. Na zelo pretresljiv način prikazuje, v kakšnih pogojih so ljudje na obeh frontnih straneh trpeli v tej neusmiljeni vojni in kakšne napore so morali prenašati vojaki v gorah.